

In de ban van de Ring

*Drie ringen voor de elfenkoningen op aard,
Zeven voor de dwergvorsten in hun zalen schoon,
Negen voor de mensen, die de dood niet spaart,
Eén voor de Zwarte Heerser op zijn zwarte troon
In Mordor, waar de schimmen zijn.
Eén Ring om allen te regeren, Eén Ring om hen te vinden,
Eén Ring die hen brengen zal en in duisternis binden,
In Mordor, waar de schimmen zijn.*

In de ban van de Ring

De reisgenoten

J.R.R. Tolkien bij Boekerij:

De hobbit

IN DE BAN VAN DE RING

De reisgenoten

De twee torens

De terugkeer van de koning

De aanhangsels

De Silmarillion

Bilbo's laatste lied

Sprookjes en vertellingen

Nagelaten vertellingen

Roverandom

Brieven van de Kerstman

Geschriften van Midden-aarde

De avonturen van Tom Bombadil

De Smid van Groot Wolding

Meneer Blijleven

De kinderen van Húrin

De legende van Sigurd en Gudrún

Arthurs val

Beowulf

Het verhaal van Kullervo

Beren en Lúthien

De val van Gondolin

J.R.R. Tolkien

IN DE BAN VAN DE RING

De reisgenoten

vertaald door Max Schuchart



Oorspronkelijke titel: *The Fellowship of the Ring*, the first part of
The Lord of the Rings

Vertaling: Max Schuchart

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © 2022 Amazon Content Services LLC

Zetwerk: Elgraphic

Eerste druk 1957

Vijfenveertigste, geheel herziene druk 1997

Vijfennegentigste druk 2022

ISBN 978 90 225 9708 8/ NUR 334

ISBN 978 94 023 2021 3 (e-book)

Copyright © The Trustees of the J.R.R. Tolkien 1967 Settlement 1954, 1966

© 2004 voor de Nederlandse taal: Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	9
Noot van de vertaler	15
Proloog	17

<i>Eerste boek</i>	I Een langverwacht feest	37
	II De schaduw van het verleden	63
	III Met zijn drieën is het beter dan alleen	91
	IV Een korte weg naar champignons	115
	V Een samenzwering ontmaskerd	129
	VI Het Oude Woud	143
	VII In het huis van Tom Bombadil	159
	VIII Mist op de Grafheuvels	173
	IX In 'De Steigerende Pony'	189
	X Stapper	205
	XI Een mes in het donker	221
	XII Vlucht naar de Voorde	245

<i>Tweede boek</i>	I Vele kennismakingen	269
	II De Raad van Elrond	293
	III De Ring gaat zuidwaarts	333
	IV Een reis in het donker	359
	V De brug van Khazad-dûm	389
	VI Lothlórien	403
	VII De spiegel van Galadriel	427
	VIII Afscheid van Lórien	443
	IX De Grote Rivier	459
	X Het Gezelschap valt uiteen	477

Voorwoord

Dit verhaal is al vertellende gegroeid, tot het een geschiedenis van de Oorlog om de Ring werd en vele vluchtige verwijzingen bevatte naar de nog oudere geschiedenis die eraan voorafging. Er werd een begin mee gemaakt spoedig nadat *De hobbit* werd geschreven en voor dit in 1937 werd gepubliceerd; maar ik ging niet verder met dit vervolg, omdat ik eerst de mythologie en legenden van de Oudste Tijden, die toen al enige jaren vaste vorm waren gaan aannemen, wilde voltooiën en ordenen. Ik wilde dit voor mijn eigen genoegen doen, maar ik koesterde weinig hoop dat andere mensen belang zouden stellen in dit werk, vooral omdat het in de eerste plaats taalkundig was geïnspireerd en werd begonnen om de nodige 'geschiedkundige' achtergrond voor elfentalen te verschaffen.

Toen degenen wier raad en mening ik vroeg 'weinig hoop' verbeterden in 'geen hoop', keerde ik weer terug tot het vervolg, aangemoedigd door verzoeken van lezers om meer informatie omtrent hobbits en hun avonturen. Maar het verhaal werd onweerstaanbaar naar de oudere wereld getrokken en werd als het ware een verslag van haar einde en verdwijning voor het begin en midden ervan waren verteld. Het proces was begonnen met het schrijven van *De hobbit*, dat al een aantal verwijzingen naar de oudere materie bevatte: Elrond, Gondolin, de Hoge Elfen, en de orks, maar ook vanzelf opgekomen glimpen van dingen die hoger, dieper of duisterder waren dan ze oppervlakkig leken: Durin, Moria, Gandalf, de Zwarte Tovenaar, de Ring. De ontdekking van de betekenis van deze glimpen en hun verhouding tot de oude geschiedenissen onthulden de Derde Era, culminerend in de Oorlog om de Ring.

Zij die om meer gegevens over hobbits hadden gevraagd, kregen die uiteindelijk, maar ze moesten wel lang wachten, want het schrijven van *In de ban van de Ring* duurde met tussenpozen van 1936 tot 1949, een periode waarin ik veel verplichtingen had die ik niet verwaarloosde, en veel andere interesses als wetenschapper en leraar die mij vaak volledig in beslag namen. Het oponthoud werd natuurlijk nog vergroot door het uitbreken van de oorlog in 1939, en aan het eind van dat jaar had het verhaal het einde van het Eerste

Boek nog niet bereikt. Ondanks de duisternis van de volgende vijf jaren merkte ik dat het verhaal nu niet helemaal kon worden opgegeven en ik ploeterde voort, voornamelijk 's nachts, tot ik bij Balins graf in Moria stond. Daar maakte ik lange tijd pas op de plaats. Pas bijna een jaar later ging ik verder, en zo kwam ik aan het eind van 1941 in Lothlórien en bij de Grote Rivier. In het volgende jaar schreef ik de eerste versies van de stof die nu het Derde Boek is, en het begin van de hoofdstukken 1 en 3 van het Vijfde Boek; en daar, terwijl de bakens in Anórien oplichtten en Théoden naar het Hargdal ging, hield ik op. Ik kon niet langer vooruitzien en er was geen tijd om na te denken.

In 1944 toen ik de onafgehandelde zaken en verbijsteringen van een oorlog die ik moest voeren, of in elk geval rapporteren, liet rusten, dwong ik mij ertoe aan de reis van Frodo naar Mordor te beginnen. Deze hoofdstukken, die uiteindelijk het Vierde Boek zouden worden, werden als vervolgverhaal geschreven en naar mijn zoon Christopher gestuurd, die toen in Zuid-Afrika bij de RAF diende. Niettemin duurde het nog eens vijf jaar voor het verhaal tot zijn huidige einde werd gebracht; in die tijd veranderde ik van huis, van leerstoel en van universiteit, en hoewel het een minder donkere tijd was, was hij niet minder zwaar. En toen het 'eind' ten slotte was bereikt, moest het hele verhaal worden herzien en eigenlijk grotendeels van achteren naar voren worden herschreven. En het moest worden getypt en nogmaals getypt: door mij, want de kosten om het professioneel door de tienvingerigen te laten tikken, gingen mijn financiële draagkracht te boven.

In de ban van de Ring is, sinds het ten slotte tien jaar geleden in druk verscheen, door vele mensen gelezen, en ik zou hier graag iets willen zeggen over de vele meningen of veronderstellingen die ik heb ontvangen of gelezen, wat de motieven en betekenis van het verhaal betreft. Het voornaamste motief was het verlangen van een verteller van verhalen om te proberen een werkelijk lang verhaal te schrijven dat de aandacht van de lezers zou vasthouden, hen amuseren, verrukken, en hen af en toe misschien zou opwinden of diep ontroeren. Als gids had ik slechts mijn eigen gevoelens voor wat aanlokkelijk is of ontroert, en voor velen was deze gids het spoor vaak bijster. Sommigen die het boek hebben gelezen, of het in elk geval hebben besproken, vonden het vervelend, belachelijk of verfoeilijk; maar ik heb geen reden tot klagen, want ik heb dezelfde mening over hun werk of over het soort schrifturen waaraan zij blijkbaar de voorkeur geven. Maar zelfs vanuit het gezichtspunt van velen die van mijn verhaal hebben genoten, is er veel dat hen niet aanstaat. Het is in

een lang verhaal misschien niet mogelijk om iedereen op alle punten te behagen, en ook niet om iedereen op diezelfde punten te misnoegen, want uit de brieven die ik heb ontvangen, is mij gebleken dat alle passages of hoofdstukken die voor sommigen een smet zijn, door anderen juist goed worden gevonden. De meest kritische lezer van allen, ikzelf, ziet nu vele grote en kleine gebreken, maar omdat ik het boek gelukkig niet hoeft te bespreken of te herschrijven, zal ik daaraan stilzwijgend voorbijgaan, behalve aan één dat door anderen is opgemerkt: het boek is te kort.

Wat een innerlijke betekenis of 'boodschap' betreft – naar de intentie van de schrijver heeft het boek er geen. Het is allegorisch noch actueel. Naarmate het verhaal zich ontwikkelde, kreeg het wortels (in het verleden) en liet onverwachte takken groeien, maar het hoofdthema werd van meet af aan bepaald door de onvermijdelijke keuze van de Ring als schakel tussen dit boek en *De hobbit*. Het cruciale hoofdstuk, 'De Schaduw van het Verleden', is een van de oudste onderdelen van het verhaal. Het werd geschreven lang voordat de voorbode van 1939 een onafwendbare ramp dreigde te worden, en vanaf dat punt zou het verhaal zich wezenlijk langs dezelfde lijnen hebben ontwikkeld als die ramp was afgewend. De bronnen ervan zijn dingen die ik allang daarvoor in gedachten had, of die in sommige gevallen al geschreven waren, en weinig of niets erin werd door de oorlog die in 1939 begon, en wat daarop volgde, gewijzigd. De echte oorlog lijkt in zijn verloop of afloop niet op de legendarische oorlog. Als die de ontwikkeling van de legende zou hebben geïnspireerd of geleid, dan zou de Ring zeker zijn veroverd en tegen Sauron zijn gebruikt; hij zou niet zijn vernietigd, maar onderworpen, en de Barad-dûr zou niet zijn vernietigd, maar bezet. Omdat hij er niet in was geslaagd de Ring in zijn bezit te krijgen, zou Saruman in de verwarring en het verraad van die tijd in Mordor de ontbrekende schakels in zijn eigen onderzoek naar de overlevering van de Ring hebben gevonden, en het zou niet lang hebben geduurd voor hij zelf een Grote Ring zou hebben gemaakt waarmee hij de valse Heerser van Midden-aarde zou hebben uitgedaagd. In dat conflict zouden beide partijen de hobbits hebben gehaat en veracht; zij zouden het niet lang hebben overleefd, zelfs niet als slaaf.

Men zou andere bewerkingen kunnen bedenken in overeenstemming met de smaak of opvattingen van hen die van allegorie of een verband met de actualiteit houden. Maar ik heb een hartgrondige hekel aan allegorie in al haar verschijningsvormen en dat is altijd zo geweest sinds ik oud en voorzichtig genoeg werd om de aanwezigheid ervan te ontdekken. Ik geef verreweg de voorkeur aan geschie-

denis, waar of verzonnen, met haar gevarieerde ‘toepasselijkheid’ op het denken en de ervaring van lezers. Ik denk dat velen ‘toepasselijkheid’ verwarren met ‘allegorie’, maar de een berust op de vrijheid van de lezer, en de ander op de overheersing van de schrijver. Een schrijver kan natuurlijk niet helemaal onberoerd blijven door zijn ervaring, maar de manieren waarop de kiem van een verhaal de voedingsbodem van de ervaring gebruikt, zijn bijzonder ingewikkeld en pogingen om dit proces te omschrijven zijn hooguit gissingen op grond van bewijsmateriaal dat ontoereikend en dubbelzinnig is. Het is ook vals, hoewel natuurlijk aantrekkelijk, wanneer de levens van een schrijver en criticus elkaar hebben overlapt, om te veronderstellen dat de ontwikkelingen in het denken of de gebeurtenissen in tijden die beiden gemeen hadden, noodzakelijkerwijze de sterkste invloeden waren. Men moet werkelijk onder de schaduw van de oorlog raken om de druk ervan volledig te voelen; maar naarmate de jaren verstrijken, schijnt men nu vaak te zijn vergeten dat het geen minder nare ervaring was om in je jeugd door 1914 te worden gegrepen, dan om in 1939 en de volgende jaren betrokken te raken. Tegen 1918 waren al mijn beste vrienden, op één na, dood. Of, om een minder smartelijk geval te nemen, sommigen hebben verondersteld dat ‘De zuivering van de Gouw’ een afspiegeling is van de situatie in Engeland in de tijd waarin ik mijn verhaal voltooid. Dat is niet zo. Het is een wezenlijk onderdeel van de intrige, van het begin af aan voorzien, hoewel ten slotte gewijzigd door het karakter van Saruman zoals dat in het verhaal is ontwikkeld zonder, moet ik zeggen, enige allegorische betekenis of toespeeling op de hedendaagse politiek. Het berust wel enigszins op ervaring, hoewel in zeer geringe mate (want de economische situatie was volkomen anders), en grijpt veel verder terug. Het land waarin ik als kind leefde, werd op schandelijke wijze geruïneerd voor ik tien was, in een tijd toen auto’s zeldzaam waren (ik had er nog nooit een gezien) en men nog bezig was provinciale spoorwegen aan te leggen. Onlangs heb ik in een krant een foto gezien van de laatste bouwval van de eens bloeiende korenmolen naast de plas die mij lang geleden zo belangrijk toescheen. Ik heb het uiterlijk van de jonge molenaar nooit gemogen, maar zijn vader, de oude molenaar, had een zwarte baard, en zijn naam was niet Roothoof.

In de ban van de Ring verschijnt nu in een nieuwe uitgave en de gelegenheid is te baat genomen om het boek te herzien. Een aantal fouten en tegenstrijdigheden die nog in de tekst waren blijven staan, zijn verbeterd, en er is een poging gedaan om informatie te verschaffen over enkele punten die aandachtige lezers hebben op-

geworpen. Ik heb al hun commentaren en vragen overwogen, en als het lijkt alsof sommige zijn overgeslagen, dan komt dat misschien omdat ik mijn aantekeningen niet op orde heb gehouden; vele vragen konden echter alleen worden beantwoord door aanvullende appendices, of eigenlijk door een bijkomend deel te maken dat veel van het materiaal bevat dat ik niet in de oorspronkelijke uitgave heb opgenomen, vooral meer gedetailleerde taalkundige gegevens. Ondertussen biedt de huidige uitgave dit Voorwoord, een aanvulling op de Proloog en enkele aantekeningen.

Oxford, 1966

J.R.R. TOLKIEN

Noot van de vertaler

De Nederlandse vertaling van *The Lord of the Rings*, die voor het eerst in de jaren 1956-1957 verscheen en sindsdien een groot aantal keren in verschillende edities is herdrukt, berustte op de eerste Engelse uitgave van 1954. Omdat Tolkien tot aan zijn dood in 1973 veranderingen in zijn tekst aanbracht, verscheen in 1980 een Nederlandse versie die aan Tolkiens laatste versie was aangepast.

Er is naar mijn eigen ervaring wellicht geen boek dat het lezende publiek zo heeft aangesproken (en dat nog doet) als *In de ban van de Ring*. Een groot deel van de lezers heeft zich op dit werk van de verbeelding gestort alsof het verhaal dat op briljante wijze wordt verteld een ware geschiedenis was, en sommigen van hen hebben de tekst bijna tot literair-historisch studiemateriaal gemaakt: een reactie waarvan Tolkien nooit zal hebben durven (of misschien wel hebben willen) dromen.

Wat oorspronkelijk niet meer dan een boeiend, knap gecomponeerd verhaal leek, is door de vele serieuze studies en essays die over de verschillende aspecten van dit boek verschenen zijn voor velen een bijna heilige tekst geworden. De vertaler die de vernederlandsing van deze boeken destijds in zijn jeugdige onschuld en overmoed ter hand nam, kon toentertijd dan ook niet bevroeden dat hij een tekst onder handen had die nog eens dezelfde aandacht zou krijgen als de grote klassieken. Aangezien het wel duidelijk was geworden dat de belangstelling voor *In de ban van de Ring* zou voortduren, leek het mij een daad van eenvoudige rechtvaardigheid, zowel tegenover de auteur als de lezers die mij niet alleen lof en waardering hebben gegeven, maar ook in enkele gevallen mij hun kritiek niet hebben gespaard, om in 1996 de hele tekst woord voor woord door te nemen, en die binnen de mogelijkheden van de sfeer van het verhaal te moderniseren en nog te verbeteren.

Ik schreef toen dat ik meende dat daarmee een tekst was ontstaan die de toets van de meest kritische lezers van de toekomst zou kunnen doorstaan, hoewel ik daarbij tevens de verwachting uitsprak dat bij de vertaling van een boek van dergelijke omvang en complexiteit de volmaaktheid nooit zou kunnen worden bereikt.

De aandachtige lezer van deze nieuwe uitgave van *In de ban van de Ring* zal dit zelf, indien hij zo ver wil gaan, kunnen constateren, want er bleken toch nog kleine omissies te zijn overgebleven of weer nieuwe ongerechtigheden te zijn ontstaan. Deze zijn in deze editie rechtgezet.

De vertaler wil ten slotte niet nalaten welwillende lezers op deze plaats dank te zeggen voor hun belangstelling voor de vertaling en hun opbouwende opmerkingen, die tot het succes van Tolkien's werk in dit land hebben bijgedragen.

Den Haag, februari 2003

MAX SCHUCHART

Proloog

1. *Betreft hobbits*

Dit boek gaat voornamelijk over hobbits, en uit deze bladzijden kan de lezer veel te weten komen over hun karakter en ook iets over hun geschiedenis. Verdere bijzonderheden kan men ook vinden in de keuze uit het Rode Boek van Westmark, die al verschenen is onder de titel *De hobbit*. Dat verhaal werd ontleend aan de eerste hoofdstukken van het Rode Boek, dat geschreven werd door Bilbo zelf, de eerste hobbit die over de hele wereld beroemd zou worden, en dat door hem *Daarheen en Weer Terug* werd genoemd, omdat die verhaalden van zijn reis naar het oosten en zijn terugkeer: een avontuur waardoor later alle hobbits bij de grote gebeurtenissen van de Era waarvan hier wordt verteld, werden betrokken.

Velen willen echter misschien meer van de vroegste geschiedenis van deze merkwaardige lieden weten, terwijl er ook lezers zullen zijn die het eerdere boek niet bezitten. Voor hen zijn hier een aantal aantekeningen over de belangrijkste punten van de hobbitoverlevering bijeengebracht en wordt het eerste avontuur in het kort vermeld.

Hobbits zijn een onopvallend maar heel oud volk, vroeger talrijker dan vandaag de dag, want ze houden van vrede en rust en goed gebouwde grond; ze wonen bij voorkeur in een goed geordende en gecultiveerde landstreek. Ze hebben nooit begrip gehad voor, of gehouden van, werktuigen met een ingewikkelder structuur dan die van een blaasbalg, watermolen of handweefgetouw, hoewel ze vaardig met gereedschappen konden omgaan. Zelfs in de oude tijd wanstrouwden ze 'de Grote Liederen', zoals ze ons noemen, en heden ten dage mijden ze ons met ontzetting en zijn steeds moeilijker te vinden. Ze zijn scherp van gehoor en van gezicht, en hoewel ze tot diklijvigheid neigen en zich niet nodeloos haasten, zijn ze niettemin vlug en behendig in hun bewegingen. Van meet af aan verstonden ze de kunst om vlug en geluidloos te verdwijnen wanneer grote lieden, die ze niet wilden ontmoeten, voorbij kwamen klossen; en deze kunst hebben ze zozeer ontwikkeld, dat die mensen wellicht als to-

venarij voorkomt. Maar hobbits hebben zich feitelijk nooit met enigerlei toverkunst beziggehouden, en hun ongrijpbaarheid is uitsluitend te danken aan een professionele vaardigheid die erfelijkheid en oefening, alsmede een nauwe verbondenheid met de aarde, voor grotere en lomper aardbewoners onnavolgbaar hebben gemaakt.

Want het zijn kleine lieden, kleiner nog dan dwergen: dat wil zeggen, minder dik en gedrongen, hoewel ze eigenlijk niet eens zoveel kleiner zijn. Hun lengte loopt uiteen en schommelt tussen de zestig centimeter en een meter twintig, omgerekend in onze maten. Tegenwoordig worden ze zelden groter dan negentig centimeter; maar ze zeggen dat ze gekrompen zijn en in de oude tijd groter waren. Volgens het Rode Boek was Bandobras Toek (Bullebas), de zoon van Isegrim de Tweede, een meter tweeëndertig en in staat om een paard te berijden. In alle hobbitkronieken werd hij slechts door twee beroemde figuren uit de oudheid overtroffen; maar die merkwaardige zaak komt in dit boek aan de orde.

Wat de hobbits van de Gouw betreft, waar deze verhalen over gaan, in hun tijd van vrede en voorspoed waren ze een vrolijk volk. Ze kleedden zich in felle kleuren, bij voorkeur geel en groen, maar ze droegen zelden schoenen, want hun voeten hadden leerachtige zolen en waren begroeid met dik krullend haar, dat veel leek op hun hoofdhaar dat meestal bruin was. Daarom was het enige handwerk dat ze weinig beoefenden dat van schoenmaker; maar ze hadden lange, behendige vingers en konden vele andere nuttige en mooie dingen maken. Hun gezichten waren over het algemeen eerder vriendelijk dan mooi: breed, met heldere ogen en rode wangen en monden die naar lachen en naar eten en drinken stonden. En lachen, eten en drinken deden ze dan ook, vaak en van harte, en ze hielden te allen tijde van eenvoudige grappen en zes maaltijden per dag (wanneer ze daaraan konden komen). Ze waren gastvrij en verzot op feestjes en geschenken, die ze altijd gul gaven en gretig aanvaardden.

Ondanks de latere vervreemding is het wel duidelijk dat de hobbits familie van ons zijn: veel nauwer aan ons verwant dan de elfen of de dwergen zelfs. Vanouds spraken ze de talen der mensen, op hun eigen wijze, en hun sympathieën en antipathieën stemden vrijwel met die van de mensen overeen. Maar wat echter precies onze verwantschap is, valt niet meer te achterhalen. De oorsprong van de hobbits gaat ver terug tot de Oudste Tijden die nu verloren en vergeten zijn. Alleen de elfen bezitten nog annalen van die vergane tijd, en hun tradities hebben bijna uitsluitend betrekking op hun eigen geschiedenis, waarin mensen zelden voorkomen en van hob-

bits helemaal geen sprake is. Toch is het duidelijk dat hobbits in feite al vele jaren lang rustig in Midden-aarde hadden gewoond voordat ze door andere wezens werden opgemerkt. En aangezien de wereld wemelde van talloze vreemde schepselen, schenen deze kleine lieden van bijzonder weinig gewicht. Maar in de tijd van Bilbo en van Frodo, diens erfgenaam, werden ze plotseling tegen wil en dank belangrijk en vermaard, en brachten ze onrust in de beraadslagingen van de Wijzen en de Groten.

Die tijd, de Derde Era van Midden-aarde, is nu lang vervlogen, en de vorm van alle landen is veranderd; maar de streken waarin hobbits toen woonden, waren ongetwijfeld dezelfde als die waarin ze nu nog vertoeven: het noordwesten van de Oude Wereld, ten oosten van de zee. Van hun oorspronkelijke woonplaats droegen de hobbits in Bilbo's tijd geen kennis meer. Over het algemeen hadden ze weinig liefde voor kennis (buiten de genealogie), maar er waren nog enkele leden van oudere families die hun eigen boeken verzamelden en zelfs verslagen van vroegere tijden en verre landen van elfen, dwergen en mensen bestudeerden. Hun eigen annalen begonnen pas na de vestiging van de Gouw en hun oudste legenden gingen nauwelijks verder terug dan tot de tijd van hun omzwervingen. Uit deze legenden en hun eigen vreemde woorden en gewoonten blijkt echter duidelijk dat de hobbits, evenals vele andere wezens, in het verre verleden naar het westen waren getrokken. In hun oudste verhalen schemert iets door van een tijd toen ze in de hoger gelegen dalen van de Anduin tussen de rand van het Grote Groene Woud en de Nevelbergen verbleven. Waarom ze later de moeilijke en gevaarlijke tocht door de bergen naar Eriador ondernamen, is niet langer met zekerheid te zeggen. Hun eigen kronieken maken gewag van de vermenigvuldiging van mensen in het land, en van een schaduw die over het woud viel, zodat het verduisterd werd en de nieuwe naam Demsterwold kreeg.

Voordat de hobbits de bergen overstaken, waren ze al in drie ietwat uiteenlopende rassen verdeeld: Bruivels, Stoerders en Vavels. De Bruivels waren donkerder van huid, kleiner en gedrongen; ze hadden geen baarden en droegen geen schoenen; hun handen en voeten waren klein en kwiek, en ze hadden een voorkeur voor hooglanden en heuvels. De Stoerders waren breder en zwaarder gebouwd; hun handen en voeten waren groter, en ze gaven de voorkeur aan vlak land en de oevers van rivieren. De Vavels hadden een lichtere huid en hun haar was ook lichter, en ze waren groter en slanker dan de anderen; ze hielden van bomen en bosrijke gebieden.

De Bruivels hadden in vroegere tijden veel met dwergen te maken gehad en woonden lang in de heuvels aan de voet van de bergen. Ze trokken vroeg naar het westen en zwierven door Eriador tot aan de Weertop, terwijl de anderen nog in Wilderland waren. Ze waren de normaalste en meest voorkomende hobbitsoort en verreweg het talrijkst. Ze waren het meest geneigd zich op één plaats te vestigen, en hielden het langst vast aan de gewoonte van hun voorouders om in onderaardse gangen en holen te wonen.

De Stoerders woonden lang aan de oevers van de Grote Rivier, de Anduin, en waren minder bang van mensen. Ze kwamen na de Bruivels naar het westen en volgden de loop van het Luidwater naar het zuiden; en velen van hen woonden lange tijd tussen Tharbad en de grenzen van Donkerland, voordat ze weer naar het noorden verhuisden.

De Vavels, de minst talrijken, waren een noordelijke tak. Ze gingen vriendschappelijker met de elfen om dan de andere hobbits, en waren bedrevener in taal en zingen dan in de ambachten; van oudsher verkozen ze de jacht boven de landbouw. Ze trokken de bergen ten noorden van Rivendel over en zakten de rivier de Grauwel af. In Eriador vermengden ze zich weldra met de andere soorten die hun waren voorgegaan, maar omdat ze wat stoutmoediger en avontuurlijker waren, zag men hen vaak als leiders of hoofdmannen onder groepen Bruivels of Stoerders. Ook in Bilbo's tijd waren de sterk vaveltachtige trekken bij de grotere families, zoals de Toeken en de meesters van Bokland, nog duidelijk te onderscheiden.

In de westlanden van Eriador, tussen de Nevelbergen en de Bergen van Lune, troffen de hobbits zowel mensen als elfen aan. Trouwens, daar woonden nog afstammelingen van de Dúnedain, de koningen van mensen die van over de zee uit Westernisse waren gekomen; maar hun aantal verminderde snel en de landen van hun Noordelijke Koninkrijk vervielen wijd en zijd tot woestenijen. Er was ruimte te over voor immigranten en weldra begonnen de hobbits zich er in ordelijke gemeenschappen te vestigen. Het merendeel van hun vroegere nederzettingen was al lang geleden verdwenen en in Bilbo's tijd vergeten; maar een van de eerste die van belang werd bestond nog, hoewel minder groot, en wel in Breeg en het Kijtbos dat eromheen lag, ongeveer veertig mijl ten oosten van de Gouw.

Het was ongetwijfeld in die vroege tijd dat de hobbits hun lettertekens leerden en begonnen te schrijven op de manier van de Dúnedain, die op hun beurt deze kunst al veel eerder van de elfen hadden geleerd. En in die tijd vergaten ze ook de talen die ze voordien hadden gebruikt, en spraken daarna altijd de Gemeenschappelijke

Taal, het Westron zoals het werd genoemd, dat gangbaar was in alle landen van de koningen van Arnor tot Gondor, en langs alle kusten van de zee, van Belfalas tot Lune. Toch behielden ze enkele van hun eigen woorden, evenals hun eigen namen van de maanden en de dagen, en een groot aantal eigennamen uit het verleden.

Omstreeks deze tijd wordt de overlevering onder de hobbits voor het eerst geschiedenis met een jaartelling. Want het was in het jaar 1601 van de Derde Era dat de vavelbroers Marco en Blanco Breeg verlieten en, na de goedkeuring van de hoge koning in Fornost* te hebben verkregen, staken ze met een grote aanhang van hobbits de bruine rivier de Baranduin over. Ze trokken de Steenbogenbrug over, die in de tijd van het bewind van het Noordelijke Koninkrijk was gebouwd, en namen al het daarachter liggende land, tussen de rivier en de Verre Heuvels, in bezit om te wonen. Het enige dat van hen werd verlangd was dat ze de Grote Brug en alle andere bruggen en wegen zouden onderhouden, de boodschappers van de koning helpen en zijn heerschappij erkennen.

Aldus begon de *Gouwtelling* (G.T.), want het jaar waarin de Brandewijn (zoals de hobbits de naam verbasterden) werd overgestoken, werd het Jaar Eén van de Gouw, en alle latere data werden daarvan afgeleid.**

De Westelijke hobbits werden op slag verliefd op hun nieuwe land en bleven er, en verdwenen weldra opnieuw uit de geschiedenis van mensen en elfen. Zolang er nog een koning was, waren ze in naam zijn onderdanen, maar feitelijk werden ze door hun eigen stamhoofden geregeerd en bemoeiden ze zich op geen enkele manier met de gebeurtenissen in de buitenwereld.

Naar de laatste slag bij Fornost tegen de tovenaarsvorst van Angmar stuurden ze een aantal boogschutters om de troepen van de koning te versterken, of dat beweerden ze althans, hoewel er geen mensenverhalen bestaan die daar gewag van maken. Die oorlog betekende echter het einde van het Noordelijke Koninkrijk, en toen namen de hobbits het land zelf in bezit en kozen uit hun eigen hoofden een Dinghoofd om het gezag van de vroegere koning over te nemen.

* Volgens de annalen van Gondor was dit Argeleb de Tweede, de twintigste van de Noordelijke tak, die driehonderd jaar later met Arvedui uitstierf.

** Zodoende kan men de jaren van de Derde Era in de tijdrekening van de elfen en de Dúnedain vinden door bij de data van de Gouwtelling 1600 op te tellen.

Daar werden ze duizend jaar weinig geplaagd door oorlogen, en tot na de Donkere Pestilentie (G.T. 37) leefden ze in voorspoed en vermenigvuldigden ze zich tot de ramp van de Lange Winter en de hongersnood die erop volgde. Vele duizenden kwamen toen om, maar de Tijd van Schaarste (G.T. 1158-1160) was in de tijd van dit verhaal allang voorbij, en de hobbits waren weer aan overvloed gewend geraakt. Het land was vruchtbaar en aangenaam, en hoewel het toen ze er waren aangekomen, lang verlaten was geweest, was het voor die tijd goed bewerkt, want de koning had er eens vele boerderijen, korenvelden, wijngaarden en bossen bezeten.

Het strekte zich honderdtwintig mijl van de Verre Heuvels naar de Brandewijnbrug, en honderdvijftig van de noordelijke heidelanden tot de moerassen in het zuiden uit. De hobbits noemden het De Gouw, het gebied waarover hun Dinghoofd regeerde, en van goed geordende bedrijvigheid; en daar, in die aangename uithoek van de wereld, leidden ze hun geregelde bestaan en schonken steeds minder aandacht aan de buitenwereld, waar zich duistere dingen afspeelden, totdat ze ten slotte meenden dat vrede en overvloed regel waren in Midden-aarde waar alle verstandige lieden recht op hadden. Ze vergaten of negeerden het weinige dat ze ooit van de Voogden en de inspanningen van hen die de lange vrede in de Gouw mogelijk hadden gemaakt hadden geweten. Ze waren feitelijk beschut, maar gaven zich er geen rekenschap meer van.

Nooit ofte nimmer waren hobbits, van welke soort ook, oorlogszuchtig geweest, en ze hadden nooit onderling gevochten. In de dagen van weleer waren ze natuurlijk vaak gedwongen geweest te vechten om zich in een harde wereld te handhaven, maar in Bilbo's tijd was dat al heel lang geleden. De laatste slag, voor het begin van dit verhaal en eigenlijk de enige die ooit binnen de grenzen van de Gouw was geleverd, kon niemand zich meer herinneren: de Slag van Groeneveld, G.T. 1147, waarin Bullebas Toek een inval van orks had afgeslagen. Zelfs het klimaat was milder geworden, en de wolven die eens in barre witte winters uit het noorden op roof waren gekomen, bestonden nu alleen nog maar in bakerpraatjes. Dus, hoewel er nog een hoeveelheid wapens in de Gouw was, werden die voornamelijk als trofeeën gebruikt en boven de schouw of aan de muur gehangen, of in het museum in Grotedelft bijeengebracht. Dat werd het Mathom-huis genoemd, want alles wat niet van direct nut voor de hobbits was, maar dat ze niet wilden weggooien, noemden ze een *mathom*. Hun woningen raakten op die manier nogal vol met mathoms, en veel geschenken die van hand tot hand gingen, waren van dat soort. Niettemin was dit volkje, ondanks

hun gemak en vrede, toch zeldzaam taai gebleven. Als het erop aankwam, waren ze moeilijk te ontmoedigen of te doden, en misschien waren ze wel zo onvermoeibaar verzot op de goede dingen des levens, omdat ze er, wanneer puntje bij paaltje kwam, buiten konden en een zware beproeving, veroorzaakt door verdriet, vijanden of het weer, te boven konden komen op een manier die degenen die hen niet goed kenden en alleen maar op hun buiken en welgedane gezichten afgingen, versteld deed staan. Hoewel ze niet gauw ruzie zochten en niets dat leefde bij wijze van tijdverdrijf doodden, waren ze dapper wanneer ze in het nauw werden gedreven en konden als het nodig was nog uitstekend met wapens omgaan. Ze waren goede boogschutters, want ze waren scherp van gezicht en trefzeker. En niet alleen met pijl en boog. Wanneer een hobbit zich bukte om een steen op te rapen, was het je geraden vlug dekking te zoeken, zoals alle dieren die op verboden terrein kwamen maar al te goed wisten.

Alle hobbits hadden oorspronkelijk in holen onder de grond gewoond, of geloofden dat althans, en in dergelijke woningen voelden ze zich nog altijd het meest op hun gemak; maar in de loop van de tijd waren ze genoodzaakt geweest om op andere manieren te gaan wonen. In de Gouw waren het in Bilbo's tijd meestal alleen de rijkste en de armste hobbits die de oude gewoonte in stand hielden. De armsten woonden nog altijd in het primitiefste soort hollen met hooguit één of helemaal geen raam, terwijl de gegoeden nog altijd weelderiger versies van het eenvoudige graafwerk van vroeger vervaardigden. Maar geschikte terreinen voor deze grote, wijdvertakte gangen (of *smielen*, zoals zij ze noemden) waren niet overal te vinden, en op het platteland en de laag gelegen gebieden begonnen de hobbits, naarmate ze zich vermenigvuldigden, bovengronds te bouwen. En zelfs in de heuvelachtige streken en de oudere dorpen zoals Hobbitstee of Toekburg, of in de hoofdplaats van de Gouw, Grote-delft op de Witte Heuvels, stonden nu vele huizen van hout, bak- of natuursteen. Die waren vooral geliefd bij molenaars, smeden, touwslagers, wagenmakers en dergelijke handwerkslieden; want zelfs toen ze nog hollen hadden om in te wonen, waren de hobbits allang gewend geweest om schuren en werkplaatsen te bouwen.

De gewoonte om boerderijen en schuren te bouwen was, zei men, begonnen bij de bewoners van de Moer bij de Brandewijn. De hobbits uit dat kwartier, het Oosterkwartier, waren vrij groot en hadden zware benen en droegen in nat weer dwergenlaarzen. Maar het was algemeen bekend dat ze voor een groot deel stoerdersbloed in de aderen hadden, zoals bleek uit het dons dat velen op de kin lieten groeien.

Geen enkele Bruivel of Vavel vertoonde ook maar een spoor van een baard. Voorwaar, de bevolking van de Moer en Bokland, ten oosten van de Rivier, waar ze naderhand woonde, kwam merendeels later uit het zuiden naar de Gouw en had nog altijd vele bijzondere namen en vreemde woorden die men nergens anders in de Gouw aantrof.

Waarschijnlijk was de bouwkunst, evenals de meeste andere ambachten, ontleend aan de Dúnedain. Maar de hobbits hebben die misschien rechtstreeks geleerd van de elfen, de leermeesters van de mens in diens jeugd. Want de elfen van de Hoge Verwantschap hadden Midden-aarde nog niet verzaakt en in die tijd woonden ze nog in de Grijszige Havens in het westen en op andere plaatsen binnen het bereik van de Gouw. Op de Torenheuvels achter de westelijke moerassen waren nog drie onheuglijk oude elfentorens te zien. Ze glansden in de verte in het maanlicht. De hoogste was het verst weg en stond alleen op een groene heuvel. De hobbits uit het Westerkwartier zeiden dat je van de top van die toren de zee kon zien, maar voor zover men wist, had geen hobbit hem ooit beklommen. Trouwens, weinig hobbits hadden ooit de zee gezien of bevaren, en nog minder waren ooit teruggekeerd om ervan te vertellen. De meeste hobbits bekeken rivieren en boten zelfs met een diep wantrouwen, en slechts weinigen van hen waren de zwemkunst machtig. En naarmate de Gouw langer bestond, spraken ze steeds minder met de elfen, en werden bang van hen en wantrouwden degenen die met hen omgingen, en de Zee werd een angstwekkend woord onder hen, en een symbool van de dood, en ze wendden hun blik af van de heuvels in het westen.

De bouwkunst mocht dan afkomstig zijn van de elfen of de mensen, de hobbits gebruikten haar op hun eigen manier. Ze bouwden nooit torens. Hun huizen waren gewoonlijk lang, laag en gerieflijk. De oudste typen waren eigenlijk niet meer dan nagebouwde *smielen*, met een dak van droog gras, stro of plaggen, en hadden enigszins bolle muren. Die fase behoorde echter tot de begintijd van de Gouw en de hobbitarchitectuur was allang veranderd, verbeterd door methoden die ze van de dwergen hadden geleerd of zelf ontdekt. Een voorkeur voor ronde ramen, en zelfs ronde deuren, was de voornaamste eigenaardigheid van de hobbitbouwkunst die was overgebleven.

De huizen en de holen van de hobbits in de Gouw waren vaak groot en werden door grote families bewoond. (Bilbo en Frodo Baggins waren als vrijgezellen heel uitzonderlijk, zoals ze dat ook in vele andere opzichten waren, bijvoorbeeld in hun vriendschap met de elfen.) Soms, zoals in het geval van de Toeken van Groot Smielen of de Brandebokken van Brandeburcht, woonden vele generaties van